

УДК 636.32/38:591.16.612.063

**Шаран М.М.**, доктор с.-г. наук, професор  
**Гримак Х.М.**, кандидат с.-г. наук, молодший науковий співробітник  
*Інститут біології тварин НААН*

### **СТАТЕВА АКТИВНІСТЬ БАРАНІВ-ПЛІДНИКІВ М'ЯСНИХ ПОРІД У РІЗНІ ПЕРІОДИ СЕЗОННОЇ АКТИВНОСТІ**

*Викладено матеріали досліджень статевої активності баранів-плідників європейських м'ясних порід, зокрема: тексель, оксфорд доун, валлійська чорноноса у непарувальний та парувальний періоди. Встановлено, що у непарувальний період кількість садок для отримання одного еякуляту у баранів досліджуваних порід було більше в середньому на 34,7-60,2%, тривалість часу на його отримання – на 67,0-107,7%, порівняно з парувальним періодом, за режиму використання плідників з одержанням 4, 6 і 8 еякулятів за тиждень. Проте, індекс статевої активності у непарувальний період був нижчим в середньому у баранів породи тексель на 47,0-51,9%, оксфорд доун – на 44,9-50,3%, валлійської чорноносої – на 40,4-45,5%.*

*Експериментально доведено, що у плідників породи оксфорд доун порівняно з баранами порід тексель та валлійська чорноноса у непарувальний і парувальний періоди виявлено децю нижчі показники за кількістю садок для одержання одного еякуляту та тривалістю часу затраченого на один еякулят, а також вищий індекс статевої активності. Це вказує на те, що поряд з сезонною активністю на статеву активність баранів-плідників впливають породні особливості.*

***Ключові слова:** порода, барани-плідники, періоди сезонної активності, режими використання, індекс статевої активності*

**Табл. 3. Літ. 9.**

**Постановка проблеми.** Важливим резервом підвищення ефективності відтворення у вівчарстві є використання елітних баранів-плідників для кріоконсервування сперми у непарувальний період [1-3]. Відомо, що у баранів сперматогенез і секреція тестостерону, за оптимальних умов утримання, догляду та повноцінної годівлі здійснюється безперервно. Проявлення статевих рефлексів також відбувається у всі сезони року. Проте, інтенсивність сперматогенезу у різні періоди сезонної активності залежить від режиму використання, фенотипових та генотипових чинників [4-9]. Слід зазначити, що не всі питання пов'язані із впливом парувального і непарувального періоду та режиму використання баранів на їх статеву активність і спермопродуктивність різних м'ясних порід досконало вивчені і експериментально підтверджені.

У зв'язку з тим, дослідження статевої активності баранів-плідників у відповідні періоди за різних режимів використання має важливе практичне значення для кріоконсервування і довготривалого зберігання сперми. Враховуючи вищенаведене, нами було досліджено статеву активність баранів-плідників трьох європейських м'ясних порід: тексель, оксфорд доун, валлійська чорноноса.

**Матеріали і методи досліджень.** Дослідження проведено у ФОП «Когут Б.М.» Городоцького району Львівської області. Для постановки досліду було використано 18 дорослих баранів-плідників віком 2,5-3 роки по 6 голів кожної з вищевказаних порід.

Статеву активність піддослідних баранів-плідників визначали за двома показниками: середньою кількістю садок для одержання одного еякуляту та кількістю часу затраченого на один еякулят. Індекс статевої активності вираховували за формулою А.М. Айбазова (2003):

$$A = I:L, \quad (1)$$

де А – індекс статевої активності,

I – коефіцієнт,

L – час затрачений на одержання одного еякуляту (хв.).

Окомірну і мікроскопічну оцінку сперми баранів проводили за загально прийнятими методами.

**Результати та їх обговорення.** Дані таблиці 1 вказують, що барани-плідники породи тексель у непарувальний період за режиму використання для одержання 4 еякулятів за тиждень, (2 рази по 2 еякуляти ) зробили у середньому 2,13 садок для отримання одного еякуляту, що на 8,5% менше ніж за режиму одержання 6 еякулятів за тиждень (3 рази по 2 еякуляти) та на 31,4% (P<0,01) менше чим за режиму одержання 8 еякулятів за тиждень (4 рази по 2 еякуляти).

Таблиця 1

**Статева активність баранів-плідників породи тексель у непарувальний і парувальний період, залежно від режиму їх використання,  $M \pm m$ , n=6**

Показник	Період сезонної активності					
	непарувальний			парувальний		
	режим використання баранів-плідників за тиждень, еякулятів					
	4×2	3×2	2×2	4×2	3×2	2×2
Кількість садок для одержання одного еякуляту, шт.	2,80±0,16	2,31±0,17	2,13±0,15	1,81±0,13	1,53±0,12	1,33±0,10
Кількість часу затраченого на один еякулят, хв.	1,64±0,12	1,35±0,13	1,11±0,12	0,87±0,07	0,65±0,08	0,58±0,09
Індекс статевої активності	0,61±0,10	0,74±0,11	0,90±0,14	1,15±0,18	1,54±0,23	1,72±0,26

При одержанні від баранів-плідників 4 еякулятів за тиждень, для отримання одного еякуляту було затрачено 1,11 хв., що на 21,6% (P<0,05) менше ніж при одержанні 6 еякулятів та на 47,7%, (P<0,01) при одержанні 8 еякулятів. За режиму використання плідників із одержанням 4 еякулятів за тиждень індекс статевої активності становив 0,90, що на 17,8% та 32,2% (P<0,05) вище порівняно з використанням баранів для одержання 6 і 8 еякулятів за тиждень.

У парувальний період досліджувані показники значно відрізнялися від непарувального періоду і були теж вищими за режиму використання плідників з одержанням 4 еякулятів за тиждень. Так, садок для отримання одного еякуляту було проведено 1,33, що на 15% менше ніж при одержанні 6 еякулятів та на 36,1% ( $P < 0,05$ ) при одержанні 8 еякулятів за тиждень. При отриманні за тиждень 4 еякулятів, було затрачено на один еякулят 0,58 хв, що менше на 12,1%, ніж при одержанні 6 еякулятів та на 50% ( $P < 0,05$ ), ніж при одержанні 8 еякулятів за тиждень. Індекс статевої активності за отримання 4 еякулятів за тиждень дорівнював 1,72, що на 10,5% вище порівняно з режимом одержання 6 еякулятів та на 33,1% ( $P < 0,05$ ) за отримання 8 еякулятів за тиждень.

Аналізуючи статеву активність баранів-плідників породи тексель за періодами сезонної активності необхідно відзначити, що у непарувальний період порівняно з парувальним, кількість садок для одержання одного еякуляту за режиму використання плідників з одержанням 4, 6 і 8 еякулятів за тиждень було більше відповідно на 60,2 ( $P < 0,001$ ); 51,0 ( $P < 0,01$ ) та 54,7 ( $P < 0,001$ ) відсотка. Час, затрачений для одержання одного еякуляту, теж був тривалішим відповідно на 91,4 ( $P < 0,01$ ); 107,7 ( $P < 0,001$ ) і 88,5 ( $P < 0,001$ ) відсотка. Проте, індекс статевої активності був нижчим на 47,7 ( $P < 0,05$ ); 51,9 ( $P < 0,01$ ) та 47,0 ( $P < 0,05$ ) відсотка.

Зниження статевої активності баранів-плідників у непарувальний період очевидно можна пояснити підвищенням температури довкілля. У той же час, незалежно від періоду сезонної активності досліджувані показники були значно вищими за режиму використання баранів-плідників з одержанням 4-ох еякулятів за тиждень порівняно з отриманням 6 і 8 еякулятів.

Подібні результати отримано при вивченні статевої активності баранів-плідників породи оксфорд доун у різні періоди сезонної активності (табл.2). Так, у непарувальний період за режиму одержання від плідників 4 еякулятів за тиждень, для отримання одного еякуляту ними в середньому зроблено по 1,71 садки, що менше, порівняно з режимом одержання 6 еякулятів за тиждень, на 12,3% та 8 еякулятів – на 30,4%, ( $P < 0,05$ ).

На одержання одного еякуляту в середньому витрачено за режиму отримання 4 еякулятів за тиждень 0,98 хв, що менше на 26,5% порівняно з одержанням 6 еякулятів та на 61,2%, ( $P < 0,05$ ) з одержанням 8 еякулятів за тиждень. Індекс статевої активності за режиму одержання 4 еякулятів становив 1,02 і був вищим порівняно з отриманням 6 і 8 еякулятів відповідно на 21,6 та 38,2%, ( $P < 0,05$ ).

У парувальний період досліджувані показники статевої активності баранів-плідників були вищими за режиму одержання 4 еякулятів за тиждень і дещо відрізнялися від результатів досліджень у непарувальний період. Для одержання одного еякуляту, плідники робили у середньому 1,21 садки за режиму одержання 4 еякулятів за тиждень.

Таблиця 2

**Статева активність баранів-плідників породи оксфорд доун у непарувальний і парувальний період, залежно від режиму їх використання,  $M \pm m, n=6$**

Показник	Період сезонної активності					
	непарувальний			парувальний		
	режим використання баранів-плідників за тиждень, еякулятів					
	4×2	3×2	2×2	4×2	3×2	2×2
Кількість садок для одержання одного еякуляту, шт.	2,23±0,12	1,92±0,17	1,71±0,18	1,61±0,14	1,42±0,15	1,21±0,08
Кількість часу затраченого на один еякулят, хв.	1,58±0,11	1,24±0,16	0,98±0,17	0,84±0,15	0,62±0,09	0,54±0,09
Індекс статевої активності	0,63±0,10	0,80±0,12	1,02±0,15	1,19±0,18	1,61±0,24	1,85±0,28

При отриманні 6 еякулятів, вони проводили 1,42 садки та за одержання 8 еякулятів за тиждень ними проведено 1,61 садки, що більше, порівняно з режимом одержання 4 еякулятів, відповідно на 17,4 та 33,1%, ( $P<0,05$ ). Тривалість часу затраченого на одержання одного еякуляту також була більшою за режим одержання 6 і 8 еякулятів на тиждень порівняно з 4 еякулятами відповідно на 14,8 та 55,6% ( $P<0,05$ ). Індекс статевої активності також був вищим за режим отримання 4 еякулятів за тиждень порівняно з одержанням 6 і 8 еякулятів в середньому на 13,0 та 35,7% ( $P<0,05$ ).

Аналізуючи статеву активність баранів-плідників породи оксфорд доун у непарувальний та парувальний періоди слід відзначити, що у непарувальний період порівняно з парувальним плідниками для отримання одного еякуляту було зроблено більше садок за режим одержання 4, 6 і 8 еякулятів за тиждень відповідно на 41,3 ( $P<0,05$ ); 35,2 ( $P<0,05$ ) та 38,5 ( $P<0,001$ ) відсотка. Тривалість часу для одержання одного еякуляту також була довшою в середньому на 81,5 ( $P<0,05$ ), 100,0 ( $P<0,01$ ) та 88,1 ( $P<0,001$ ) відсотка, що вплинуло на індекс статевої активності, який був нижчим відповідно на 44,9 ( $P<0,05$ ); 50,3 ( $P<0,01$ ) та 47,1 ( $P<0,05$ ) відсотка.

Таким чином, вивченням статевої активності баранів-плідників породи оксфорд доун встановлено вищі досліджувані показники за режим одержання 4 еякулятів за тиждень у обидва періоди сезонної активності. Однак, у парувальний період вищевказані показники були значно вищими.

Тотожні дані ми одержали при дослідженні статевої активності баранів-плідників валлійської чорноносої породи у непарувальний та парувальний періоди (табл. 3). Для одержання одного еякуляту за режим одержання 4 еякулятів за тиждень плідниками зроблено 2,25 садки, що менше на 22,2% ( $P<0,05$ ) і 30,7% ( $P<0,05$ ) порівняно з режимом одержання 6 і 8 еякулятів за тиждень (табл. 3). Також, за режим одержання 4 еякулятів за тиждень, менше

затрачено часу на отримання одного еякуляту порівняно з вищевказаними режимами на 34,4 ( $P<0,05$ ) та 53,3 ( $P<0,05$ ) відсотка. Індекс статевої активності за режиму 4 еякулятів становив 0,82 і був вищим порівняно з іншими режимами відповідно на 25,6 та 35,4 ( $P<0,05$ ) відсотка.

Таблиця 3

**Статева активність баранів-плідників валлійської чорноносої породи у непарувальний і парувальний період, залежно від режиму їх використання,  $M \pm m, n=6$**

Показник	Період сезонної активності					
	непарувальний			парувальний		
	режим використання баранів-плідників за тиждень, еякулятів					
	4×2	3×2	2×2	4×2	3×2	2×2
Кількість садок для одержання одного еякуляту, шт.	2,94±0,20	2,75±0,19	2,25±0,21	2,08±0,14	1,83±0,16	1,67±0,16
Кількість часу затраченого на один еякулят, хв.	1,87±0,17	1,64±0,16	1,22±0,19	1,12±0,11	0,89±0,14	0,72±0,13
Індекс статевої активності	0,53±0,08	0,61±0,09	0,82±0,12	0,89±0,13	1,12±0,17	1,39±0,21

У парувальний період досліджувані показники статевої активності баранів-плідників порівняно з непарувальним періодом мали вищі параметри за всіма режимами одержання сперми. Найвищими вони були як і у попередніх дослідженнях за режиму 4 еякулятів за тиждень. За вказаного режиму на один еякулят вони робили в середньому 1,67 садки, що менше з одержанням за тиждень 6 та 8 еякулятів відповідно на 9,6 та 24,6 відсотка ( $P<0,05$ ). Часу на одержання одного еякуляту за режиму 4 еякулятів за тиждень вони затрачали на 23,6% та 55,6% ( $P<0,05$ ) менше порівняно з режимом одержання 6 та 8 еякулятів. Індекс статевої активності був вищий відповідно на 19,4 та 36,0%, ( $P<0,05$ ) відсотка.

Оцінюючи статеву активність баранів-плідників валлійської чорноносої породи у досліджувані періоди сезонної активності встановлено, що у непарувальний період плідники при всіх експериментальних режимах, 4, 6 та 8 еякулятів за тиждень зробили на 34,7 ( $P<0,05$ ); 50,3 ( $P<0,01$ ) та 41,3% ( $P<0,01$ ) більше садок порівняно з парувальним періодом. Часу на одержання одного еякуляту теж було затрачено більше на 69,4 ( $P<0,05$ ); 84,3 ( $P<0,01$ ) та 67,0% відсотка ( $P<0,01$ ), а індекс статевої активності був нижчим відповідно на 41,0 ( $P<0,05$ ); 45,5 ( $P<0,05$ ) та 40,4%, ( $P<0,05$ ).

Отже, у баранів-плідників валлійської чорноносої породи вищі показники за оцінки статевої активності виявлено у парувальний період. Проте, у непарувальному та парувальному періодах досліджувані показники були значно вищими за режиму одержання 4 еякулятів на тиждень порівняно з отриманням 6 та 8 еякулятів.

Аналізуючи статеву активність баранів-плідників за породами встановлено значно нижчі досліджувані показники у плідників породи оксфорд доун у обидва досліджувані періоди сезонної активності за різних режимів використання. Так, у непарувальний період кількість садок для отримання одного еякуляту за режиму одержання 4, 6 та 8 еякулятів за тиждень було зроблено менше, порівняно з плідниками породи тексель на 24,6 ( $P<0,05$ ); 20,3 та 25,6%, ( $P<0,05$ ), валлійської чорноносої породи на 31,6 ( $P<0,05$ ); 43,2 ( $P<0,01$ ) та 31,8%, ( $P<0,01$ ). У парувальний період кількість садок у баранів-плідників досліджуваних порід була меншою відповідно на 9,9; 7,7 та 12,4% та на 38,0 ( $P<0,05$ ); 28,9 ( $P<0,05$ ) та 29,2%, ( $P<0,05$ ).

Часу затраченого на отримання одного еякуляту у баранів-плідників породи оксфорд доун за вищевказаних режимів використання у непарувальний період було менше порівняно з плідниками породи тексель на 13,3; 8,9 та 3,8%, валлійської чорноносої породи на 24,5; 32,3 ( $P<0,05$ ) та 18,4 відсотка. У парувальний період цей досліджуваний показник у плідників породи тексель та валлійської чорноносої був меншим відповідно на 7,4; 4,8 та 3,6% та 33,3; 43,5 ( $P<0,05$ ) та 33,3%, ( $P<0,05$ ).

Індекс статевої активності у баранів-плідників породи оксфорд доун за досліджуваних режимів у непарувальний період становив 1,02; 0,80 та 0,56, що на 11,8; 7,5 та 3,2% більше порівняно з плідниками породи тексель, та на 19,6; 23,8 та 15,9% з баранами валлійської чорноносої породи. У парувальний період індекс статевої активності у плідників породи оксфорд доун був вищим порівняно з баранами-плідниками породи тексель та валлійської чорноносої відповідно на 7,0; 4,3, 3,4 та 24,9; 30,4 ( $P<0,05$ ) та 25,2%.

**Висновки.** Вивченням статевої активності баранів-плідників трьох м'ясних порід експериментально встановлено у непарувальний та парувальний періоди вищий індекс статевої активності за режиму використання 4 еякулятів за тиждень (2 рази по 2 еякуляти). Виявлено дещо нижчі показники за кількістю садок для одержання одного еякуляту і тривалістю часу затраченого на один еякулят та вищий індекс статевої активності у плідників породи оксфорд доун порівняно з баранами породи тексель. Значно нижчими вказані показники були у обидва періоди сезонної активності у баранів-плідників валлійської чорноносої породи у порівнянні з плідниками породи оксфорд доун та тексель. Це вказує на те, що поряд із сезонною активністю на статеву активність баранів-плідників впливають породні особливості.

**Перспективи подальших досліджень.** У подальшому буде вивчено спермопродуктивність і запліднювальну здатність сперміїв баранів-плідників м'ясних порід залежно від періоду сезонної активності та режиму використання.

---

**Список використаної літератури**

1. Гордон А. Контроль воспроизводства сельскохозяйственных животных / А. Гордон; [Пер. с англ. М.Д. Гельберта: Под ред и с предисловием А.Ф. Орлова]. – М.: Агропромиздат, 1988. – 415 с.
2. Karagiannidis A. Seasonal variation in semen characteristics of Chios and Friesian rams in Greece / A. Karagiannidis, S. Varsakeli, C. Alexopoulos, I. Amarantidis // *Small Ruminant Research*. – 2000. – № 37. – P. 125-130.
3. Магомедов З.З. Рациональное использование высокоценных импортных баранов / З.З. Магомедов // Доклады Российской академии сельскохозяйственных наук. – 2008. – № 3. – С. 42-44.
4. Wayne N.L. Photoperiodic requirement for timing onset and duration of the breeding season of the ewe: Synchronization of an endogenous rhythm of reproduction / N.L. Wayne, B. Malpaux, F.J. Karsch // *Comp. Physiol.* – 1990. – Vol. 166 – P. 835-842.
5. Notter D.R. Opportunities to reduce seasonality of breeding in sheep by selection / D.R. Notter // *Sheep and Goat Research Journal*. – 2002. – Vol. 17(3). – P. 21-32.
6. Moghaddam G.H. Seasonal variation in semen quantity and quality traits of Iranian crossbred rams / G.H. Moghaddam, M.M. Pourseif, S.A. Rafat // *Slovak J. Anim. Sci.* – 2012. – Vol. 45(3). – P. 67-75.
7. Martia J.I. Seasonal dynamics of sperm morphometric subpopulations and its association with sperm quality parameters in ram ejaculates / J.I. Martia, I.M. Aparicio, C.L. Leal, M.V. Garcia-Herreros // *Theriogenology*. – 2012. – Vol. 78. – P. 528-541.
8. Benia A.R. Study of seasonal sexual activity variations in Algerian rams: Sexual behaviour, testosterone concentration control and environmental factors / A.R. Benia, K. Taibi, A. Ait-Amrane, T. Belhamiti, S.M. Hammoudi, R.Kaidi // *African Journal of Biotechnology*. – 2013. – Vol. 12(41). – P. 6042-6048.
9. Amrane A.A. Seasonal variation of plasma testosterone levels in Algerian male Arabia goats / A.A. Amrane, S.M. Hammoudi, B.T. Belhamiti, S.M. Selles, A.R. Benia, R. Kaidi // *African Journal of Biotechnology*. – 2013. – Vol. 12(48). – P. 6784-6790.

---

**References**

1. Hordon, A. (1988). *Kontrol vosproyvodstva selskokhoziaistvennykh zhyvotnykh [Control of reproduction of farm animals]*. (M.D. Helberta, Trans). Moscow: Ahropromyzzdat [in Russian].
  2. Karagiannidis, A., Varsakeli, S., Alexopoulos, C., & Amarantidis I. (2000) Seasonal variation in semen characteristics of Chios and Friesian rams in Greece. *Small Ruminant Research*, 37, 125-130.
  3. Mahomedov, Z.Z. (2008) Ratsyonalnoe yspolzovanye vysokotsennykh ymportnykh baranov [The rational use of high-value imported rams] *Doklady Rossyiskoi akademyy selskokhoziaistvennykh nauk – Reports of the Russian Academy of Agricultural Sciences*, 3, 42-44. [in Russian].
  4. Wayne N.L. Photoperiodic requirement for timing onset and duration of the breeding season of the ewe: Synchronization of an endogenous rhythm of reproduction / N.L. Wayne, B. Malpaux, F.J. Karsch // *Comp. Physiol.* – 1990. – Vol. 166 – P. 835-842.
  5. Notter D.R. Opportunities to reduce seasonality of breeding in sheep by selection / D.R. Notter // *Sheep and Goat Research Journal*. – 2002. – Vol. 17(3). – P. 21-32.
  6. Moghaddam G.H. Seasonal variation in semen quantity and quality traits of Iranian crossbred rams / G.H. Moghaddam, M.M. Pourseif, S.A. Rafat // *Slovak J. Anim. Sci.* – 2012. – Vol. 45(3). – P. 67-75.
-

7. Martia J.I. Seasonal dynamics of sperm morphometric subpopulations and its association with sperm quality parameters in ram ejaculates / J.I. Martia, I.M. Aparicio, C.L. Leal, M.V. Garcia-Herreros // *Theriogenology*. – 2012. – Vol. 78. – P. 528-541.
8. Benia A.R. Study of seasonal sexual activity variations in Algerian rams: Sexual behaviour, testosterone concentration control and environmental factors / A.R. Benia, K. Taibi, A. Ait-Amrane, T. Belhamiti, S.M. Hammoudi, R.Kaidi // *African Journal of Biotechnology*. – 2013. – Vol. 12(41). – P. 6042-6048.
9. Amrane A.A. Seasonal variation of plasma testosterone levels in Algerian male Arabia goats / A.A. Amrane, S.M. Hammoudi, B.T. Belhamiti, S.M. Selles, A.R. Benia, R. Kaidi // *African Journal of biotechnology*. – 2013. – Vol. 12(48). – P. 6784-6790.

**АННОТАЦИЯ**  
**ПОЛОВАЯ АКТИВНОСТЬ БАРАНОВ МЯСНЫХ ПОРОД В РАЗНЫЕ ПЕРИОДЫ**  
**СЕЗОННОЙ АКТИВНОСТИ**

*Шаран Н.М.*, доктор с.-х наук, профессор

*Грымак К.Н.*, кандидат с.-х. наук, младший научный сотрудник

*Института биологии животных НААН*

*Изложены материалы исследований половой активности баранов-производителей европейских мясных пород, в частности: тексель, оксфорд доун, валлийская черноноса в неслучной и случной периоды. Установлено, что в неслучной период количество садок для получения одного эякулята у баранов исследуемых пород было больше в среднем на 34,7-60,2%, продолжительность времени на его получение – на 67,0-107,7% по сравнению с случным периодом, при режиме использования производителей с получением 4, 6 и 8 эякулятов в неделю. Однако, индекс половой активности в неслучной период был меньшим в среднем у баранов породы тексель на 47,0-51,9%, оксфорд доун – на 44,9-50,3%, валлийской черноносой – на 40,4-45,5 процента.*

*Экспериментально подтверждено, что у производителей породы оксфорд доун по сравнению с баранами пород тексель и валлийская черноноса в неслучный и случный периоды зафиксировано показатели несколько ниже по количеству садок для получения одного эякулята и продолжительностью времени затраченного на один эякулят и высший индекс половой активности. Это указывает на то, что наряду с сезонной активностью, на половую активность баранов влияют и породные особенности.*

*Ключевые слова:* порода, бараны-производители, периоды сезонной активности, режима использования, индекс половой активности

**Табл. 3. Лит. 9.**



**ANNOTATION**  
**SEXUAL ACTIVITY OF MEAT BREEDS RAM-SIRES IN DIFFERENT PERIODS OF SEASONAL ACTIVITY**

*Sharan M.M., Doctor of Agricultural Sciences, Professor*

*Hrymak K.M., Candidate of Agricultural Sciences, Junior Research Associate*

*Institute of Animal Biology of NAAS*

*The materials of researches of sexual activity of ram-sires of European meat breeds, in particular: Texel, Oxford Down and Valais Blacknose, in non-breeding and breeding periods are given. It was established that in the non-breeding period, the number of mounts for one ejaculate in the rams of the studied breeds was on average by 34.7-60.2% more and the length of time for receiving it by 67.0-107.7% higher compared to the breeding period according to the rams exploitation schedule to receive 4, 6 and 8 ejaculations per week. However, the index of sexual activity in the non-breeding period was lower on the average by 47.0-51.9% in the Texel breed rams, by 44.9-50.3% in those of the Oxford Down breed and by 40.4-45.5% in the Valais Blacknose breed ones.*

*It has been experimentally proved that the Oxford Down breed rams, in comparison with the rams of the Texel and Valais Blacknose breeds, showed lower rates in the number of the mounts in order to obtain one ejaculate and in the length of time for receiving it in non-breeding and breeding periods, while their index of sexual activity was higher. This indicates that sexual activity of ram-sires is influenced by both seasonal activity and breed characteristics.*

*Keywords: breed, ram-sires, periods of seasonal activity, exploitation schedule, index of sexual activity*

**Tab. 3. Ref. 9.**

**Інформація про авторів**

**ШАРАН Микола Михайлович**, доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач лабораторії біотехнології відтворення Інституту біології тварин НААН України 79034, м. Львів, вул. В. Стуса, 38; e-mail: m\_sharan@ukr.net)

**ГРИМАК Христина Миколаївна**, кандидат сільськогосподарських наук, молодший науковий співробітник лабораторії біотехнології відтворення Інституту біології тварин НААН України (79034, м. Львів, вул. В. Стуса, 38; e-mail: phm89@ukr.net)

**ШАРАН Николай Михайлович**, доктор сельскохозяйственных наук, профессор, заведующий лабораторией биотехнологии воспроизводства Института биологии животных НААН Украины (79034 г.Львов, ул. В.Стуса 38; e-mail: m\_sharan@ukr.net)

**ГРЫМАК Кристина Николаевна**, кандидат сельскохозяйственных наук, младший научный сотрудник лаборатории биотехнологии воспроизводства Института биологии животных НААН Украины (79034 г.Львов, ул. В.Стуса 38; e-mail: phm89@ukr.net)

**SHARAN Mykola**, Doctor of Agricultural Sciences, Professor, Chief of the Laboratory of Biotechnology of Reproduction, Institute of Animal Biology of NAAS of Ukraine (79034, 38, V. Stus Str., Lviv; e-mail: m\_sharan@ukr.net)

**HRYPYMAK Khrystyna**, Candidate of Agricultural Sciences, Junior Research Associate of the Laboratory of Biotechnology of Reproduction, Institute of Animal Biology of NAAS of Ukraine (79034, 38, V. Stus Str., Lviv; e-mail: phm89@ukr.net)